

Draga braćo i sestre, hodočasnici u vjeri i predstavnici različitih religijskih tradicija! U središte današnjeg razmišljanja, na ovoj općoj audijenciji posvećenoj međureligijskom dijalogu, želim staviti pred nas riječi Gospodina Isusa upućene Samarijanki: “Bog je duh i koji se njemu klanjaju, u duhu i istini treba da se klanjaju” (Iv 4,24). U Evanđelju taj susret otkriva bit autentičnog religijskog dijaloga: razmjenu koja nastaje kada se ljudi iskreno otvore jedni drugima, pažljivo slušaju i međusobno se obogaćuju. To je dijalog koji proizlazi iz žeđi: Božje žeđi za ljudskim srcem i ljudske žeđi za Bogom. Kod zdenca u Siharu Isus nadilazi prepreke kulture, spola i religije. Poziva Samarijanku na novo razumijevanje bogoslužja, koje nije ograničeno na određeno mjesto – “ni na ovoj gori ni u Jeruzalemu” – već se ostvaruje u duhu i istini. Ovaj trenutak zahvaća samu srž međureligijskog dijaloga: otkrivanje Božje prisutnosti izvan svih granica i poziv da ga zajedno tražimo s poštovanjem i poniznošću.

Prije šezdeset godina, 28. listopada 1965., proglašenjem deklaracije “Nostra aetate”, Drugi vatikanski koncil otvorio je novi horizont susreta, poštovanja i duhovnoga gostoprimstva. Ovaj sjajni dokument uči nas da susretnemo sljedbenike drugih religija ne kao strance, već kao suputnike na putu istine; da poštujemo razlike potvrđujući našu zajedničku ljudskost; i da u svakoj iskrenoj religijskoj potrazi prepoznamo odraz jedinstvenog božanskog otajstva koje obuhvaća cijelo stvorenje.

Posebno ne smijemo zaboraviti da je prvi naglasak “Nostra aetate” bio usmjeren židovskom svijetu, s kojim je sveti Ivan XXIII. želio obnoviti izvorni odnos. Prvi put u povijesti Crkve trebao se oblikovati doktrinarni dokument o židovskim korijenima kršćanstva, koji bi na biblijskoj i teološkoj razini predstavljao prekretnicu. “Narod Novoga zavjeta duhovno je povezan s Abrahamovim potomstvom. Kristova Crkva priznaje da početci njezine vjere i izabranja već postoje, prema božanskom otajstvu spasenja, u patrijarsima, Mojsiju i prorocima” (NA, 4). Tako Crkva, “svjesna baštine koju dijeli sa Židovima i vođena ne političkim razlozima, već evanđeoskom ljubavlju, žali zbog mržnje, progona i svih oblika antisemitizma usmjerenih protiv Židova u bilo kojem vremenu i od bilo koga” (isto). Od tada su svi moji prethodnici jasno osudili antisemitizam. I ja potvrđujem da Crkva ne tolerira antisemitizam i bori se protiv njega, upravo zbog Evanđelja.

Danas sa zahvalnošću možemo gledati na sve što je ostvareno u židovsko-katoličkom dijalogu tijekom ovih šest desetljeća. To nije rezultat samo ljudskog napora, već i pomoći našega Boga koji je, prema kršćanskom uvjerenju, u sebi dijalog. Ne možemo zanijekati da je u tom razdoblju bilo i nesporazuma, poteškoća i sukoba, ali oni nikada nisu zaustavili dijalog. Ni danas ne smijemo dopustiti da nas političke okolnosti i nepravde nekih odvrate od prijateljstva, osobito jer smo dosad puno toga postigli.

Duh “Nostra aetate” i dalje osvjetljava put Crkve. Ona priznaje da sve religije mogu odražavati “zraku istine koja prosvjetljuje sve ljude” (br. 2) i traže odgovore na velika otajstva ljudske egzistencije, pa dijalog mora biti ne samo intelektualan, već duboko duhovan.

Deklaracija poziva sve katolike – biskupe, svećenike, posvećene osobe i vjernike laike – da se iskreno uključe u dijalog i suradnju sa sljedbenicima drugih religija, prepoznajući i promičući sve što je dobro, istinito i sveto u njihovim tradicijama (usp. isto). To je danas nužno u gotovo svakom gradu svijeta, gdje se zbog ljudske mobilnosti naše duhovne raznolikosti i pripadnosti pozivaju na susret i bratski suživot. “Nostra aetate” podsjeća nas da pravi dijalog ima korijen u ljubavi, jedinom temelju mira, pravde i pomirenja, dok odlučno odbacuje svaki oblik diskriminacije ili progona, potvrđujući jednako dostojanstvo svakog ljudskog bića (usp. NA, 5). Dakle, draga braćo i sestre, šezdeset godina nakon “Nostra aetate” možemo se zapitati: što možemo učiniti zajedno? Odgovor je jednostavan: djelujmo zajedno. Više nego ikad, našem svijetu potrebno je naše jedinstvo, naše prijateljstvo i naša suradnja. Svaka od naših religija može doprinijeti ublažavanju ljudske patnje i brizi za naš zajednički dom – naš planet Zemlju. Naše tradicije uče istinu, suosjećanje, pomirenje, pravdu i mir. Moramo ponovno potvrditi služenje čovječanstvu, u svakom trenutku.

Zajedno moramo biti budni protiv zlouporabe Božjeg imena, religije i samog dijaloga, kao i protiv opasnosti koje predstavljaju religijski fundamentalizam i ekstremizam. Također se moramo suočiti s odgovornim razvojem umjetne inteligencije, jer ako se ona zamišlja kao zamjena za čovjeka, može ozbiljno narušiti njegovu beskraju dostojanstvenost i neutralizirati njegove temeljne odgovornosti. Naše tradicije imaju ogroman doprinos za očovječenje tehnologije i time za nadahnuće njezine regulacije, radi zaštite temeljnih ljudskih prava.

Kao što svi znamo, naše religije uče da mir počinje u srcu čovjeka. U tom smislu, religija može imati ključnu ulogu. Moramo vratiti nadu u naše osobne živote, naše obitelji, naše četvrti, naše škole, naša sela, naše zemlje i naš svijet. Ta nada temelji se na našim religijskim uvjerenjima, na uvjerenju da je novi svijet moguć.

“Nostra aetate” prije šezdeset godina donijela je nadu svijetu nakon Drugog svjetskog rata. Danas smo pozvani obnoviti tu nadu u našem svijetu razorenom ratom i u našem narušenom prirodnom okolišu. Suradnjom, jer ako smo ujedinjeni, sve je moguće. Pobrinimo se da nas ništa ne podijeli. I u tom duhu, još jednom izražavam svoju zahvalnost za vašu prisutnost i vaše prijateljstvo. Prenesimo taj duh prijateljstva i suradnje i budućim generacijama, jer to je pravi temelj dijaloga.

A sada zastanimo na trenutak u tihoj molitvi. Molitva ima moć preobraziti naše stavove, naše misli, naše riječi i naša djela.